

S. F. ÜLGENER'İN KİŞİLİĞİ ve ESERİ HAKKINDA

Ord. Prof. Dr. Ömer Celal SARC *

Üniversite İnkılabının yapıldığı ve İstanbul Hukuk Fakültesine profesör olarak katıldığım 1933 yılında Sabri Ülgener o Fakültede öğrenimini yapmakta idi. Öğrenciliği sırasında zekâsı, ekonomi ilmine ilgisi ve bilimsel tecrübesi ile hocalarının dikkatini çekti. Üstelik Almanca ve İngilizce biliyordu. Öte yandan öğretim üyeleri arasında bulunan çok sayıda Alman Profesörle işbirliği yapacak genç Türk ilim adamlarına Fakültede şiddetle ihtiyaç duyuluyordu. 1936 da İktisat Fakültesi kurulunca bu ihtiyaç bir kat daha arttı. Bu durum hocalarda Sabri Ülgener'i akademik kariyere almak arzusunu uyandırdı. Öğrenimi bitince asistan tayin edildi ve bu sıfatla bazı Alman profesörlerinin takrirlerini Türkçeye çevirdi ve ders notlarının yayınlanmasına yardım etti. Bir süre sonra doktorasını ve doçentlik sınavım başardı, zamanla profesör oldu ve bir dönem Fakülte Dekanlığı yaptı.

Sabri Ülgener kendisini tamamiyle mesleğine vermiş; mevki, ikbal ve herhangi maddi bir hedef peşinde koşmayan, çok iyi ahlaklı aynı zamanda mütevazî, kamil bir insandı. Öğrencilerine ve arkadaşlarına kendini çok sevdirmişti. Başarılı bir hoca ve araştırmacı olan Sabri Ülgener'e ayrıca mensup olduğu ilim dalma bir katkıda bulunmak da nasib olmuştur. Bu katkı şöyle özetlenebilir:

* İ.Ü. İktisat Fakültesi emekli öğretim üyesi.

Kültürel çevre ile gelişme arasındaki ilişkiler üzerinde iktisat ilminde uzun zaman durulmamış, adeta ekonominin her kültürel çevrede aynı şekilde işlediği ve geliştiği farz edilmişti. 19 uncu asrın sonlarında Max Weber'in önderlik ettiği bir sosyoloji okulu, kültürün, özellikle topluma hakim hayat felsefesinin, kıymet ölçülerinin ve düşünme tarzının bu husustaki önemini ortaya koymuştur. Bu okul göstermiştir ki, Batı'nın 18 inci yüz yıldan bu yana kaydettiği iktisadi ilerlemelerde insanların eylemlerine gelenek ve görenekler yerine aklın ve rasyonel düşüncenin hakim olması, çalışmanın hor görülceğine adeta kutsal sayılmaya başlanması, israfın kötülüğü ve tasarrufla itikâfın (ascetisme) fazileti inancının yayılması gibi faktörler büyük bir rol oynamıştır. Zihniyetteki bu değişimleri renesans ve daha sonra protestanlık (özellikle Calvinisme) doğurmuştur.

Sabri Ülgener bu konuyu çeşitli kaynaklara, bilhassa ahlakçıların eserlerine baş vurarak Osmanlı toplumu için incelemiştir. Bu topluma hakim olan gelişmeyi önleyici çeşitli görüşleri ve düsturları ortaya koymuştur. Kınahzade'nin "Ziyade say etmek müeddii noksandır" vecizesi; Nabi'nin "bulasın nimeti bi zayi amel" yolundaki sözü bunlara misaldir.

Sabri Ülgener'in bu çalışmaları tamamlayıcı araştırmalara yol açacak ve dışarıda da dikkati çekecek niteliktedir. Çocukluğundan beri tanıdığım ve çok sevdiğim kıymetli arkadaşımın hatırasını daima tebci edeceğim.